

seznanil s češčino, in sta tako najrajša porabila svoje proste trenutke z delom.

Za svoje službe pri okrajnem sodišču v Kamniku je napravil Lego pri deželnem sodišču v Ljubljani z jako dobrim uspehom izkušnjo za zemljiško knjigo in je bil pri zemljiški knjigi nekaj časa, dokler ni bil poklican k deželni vladi v Ljubljano. Tega leta (57.) je bilo po vsi Avstriji, občno ljudsko štetje, in je bil Lego v komisiji, ki je popisovala prebivalstvo cele tubinjske doline od Motnika do Kamnika, pri čemer se je temeljito seznanil z razmerami, in to bodisi glede narodnega gospodarstva, glede splošne izobraženosti tamošnjega ljudstva.

Če pomislimo, v kakšnem duhu in kakšnih razmerah se je Lego šolal, lahko razumemo, da je moral kar gledati, ko je prišel v baš nasprotno razmere. Iz naroda, kjer se je pojavilo tako mogočno gibanje, da so se s strahom in čudom spogledovali ljudje, ki so bili tako sveto prepričani, da so v belogorski bitki uničili ta narod, da so mu pobili na staromestnem trgu v Pragi s plemstvom vred tudi obstoj, iz takega naroda, ki se je mahoma zavedel, da je imel pred sto in sto leti še svojo kulturo, da je imel svojega Karla IV. in Husa, je prišel Lego v narod, katerega takorekoč ni bilo, ki ni imel niti tradicije, niti razumnosti, kateremu so bili zamorjeni prvi početki razvitka še v kaleh, pred tisoč leti, med narod hlapcev, dekel in kmetov. Prišel je iz sfere delovanja Palackega in Riegra v sfero merodajnosti valpetov in sodnijskih pisarjev ter birokratične zaprašnosti, v narod, ki je hodil ponižno po božjih potih, k ofrom in v davkarijo. Ali si je mogoče misliti večjih nasproti? In res vidimo, da je to vplivalo nanj, da je začel delovati, se začel ogrevati za stvari, o katerih ni mogel upati, da bi našel kaj razumevanja, da bi mu donesle saj malo gmotnih uspehov ali časti. Najbolj zanimivo je to, da je delal baš kot uradnik, kot član onega stanu, ki je s svojim šikaniranjem še cela desetletja ubijal s svojim potujčevalnim zistemom slovanskemu kmetu v glavo zavest, da ni dosti manj kot pasja para, ki mora biti zadovoljen, če se mu milostno dovoli, da sme plačevati davke. Le njegovo duševno obzorje ga je moglo rešiti, da se ni asimiliral tem razmeram, da se je izven službe poprijel delovanja, o katerem je lahko vedel, da ne bo ugajalo višjim mestom. Zaradi svojega obzorja je vse opazil, povsod videl, kje naj bi se zastavilo, da bo res kaj dejanskega uspeha in napredka. Značilno je, da je prvi, s katerim začenja njegova dotika s Slovenci, neznanen — ljudskošolski učitelj. Ali baš zaradi svoje praktične razumnosti je Lego videl v njem onega mogočnega činitelja, ki spravi kdaj s preprostim abecednikom v valovanje vse to mrtvilo, da baš on odkrije tisočem in tisočem zavest, da živé, če si bo svest te svoje vloge. Z Močnikom sta se spravila najprej na zbiranje onih maloštevilnih drobtinic, iz katerih se je razvilo sedanje slovensko učiteljstvo. (Dalje.)

Učiteljstvo in mladeniški shodi na Spodnjem Štajerskem.

V „Slovenca“ z dne 23. avgusta čitamo v nekem članku naperjenem proti „Domovini“, ki nekako tako-le slove: „Mladino na Sp. Štajerskem smo si vzgojili duhovniki sami!“ Gospodje okolo „Slovenca“ in „Slov. Gospodarja“, ne delajte vendar tako kakor sraka s pavovim perjem!

Nihče ne more tajiti, da nimajo mladeniški shodi na Spodnjem Štajerskem uspehov. Nasprotno, posledice teh

shodov bodo čutili nemčurji — posebno v Slovenskih gorisah. Ali pa smejo radi tega duhovniki Sp. Štajerskega vzeti monopol na odgojo mladine? Sploh pa isti članek smrdi tako po žlindri, da ne moremo misliti, da bi kak spodnje-štajerski duhovnik napisal te besede. — Ali niso naznačene besede brce vsemu spodnje-štajerskemu učiteljstvu? Koliko je duhovnikov, ki so jih spravili edino-le njih ljudski učitelji v gimnazijo! Kolikim pa je bilo treba še posebej z inštrukcijami seči pod pazduho, da so dosegli prvi klin gimnazijske lestvice? In če se je dijaku slabo godilo, je bil zopet učitelj, katerega so roditelji vprašali za svet, kako bi z majhnimi stroški izboljšali ubožnemu dijaku njegovo bedno stanje. Treba je bilo pisati, če ne osebno prositi gg. profesorje ali pa kake znance, naj mu gospodje pomagajo na kak način, da bo dijak lahko dovršil svoje študije.

Kdo je pa vzgojil na celjski okoliški šoli — da navedemo najnovejši slučaj — če se ne motimo 26 učencev, ki so bili sposobni za vstop v srednje šole? Koliko bo samo iz tega materiala duhovnikov in drugih izobraženih mož, ki bodo — če Bog da — še prvoboritelji slovenskega naroda! In vprašamo vas zopet, kdo so tisti, ki so jih vzgojili?

Kdo pa vzgojuje kmeta? Ali ga ne usposobi šola, da postane sposoben za vstop v omikano človeško družbo? Ali ni učitelj, ki se trudi leta in leta, da bi otroku — mlademu kmetu — odprl pot do življenja ter mu s pomočjo najpotrebnejših znanosti razbistril tudi pamet, da postane dovteten, recimo tudi za verske resnice? Ali ni učitelj, ki prvi utrjuje v otroku značaj, krepí voljo, brzda strasti? Ali ni učitelj, ki uči in navaja učenca — mladega kmeta — da poizkuša sam postati gospodar svojemu delovanju in nehanju?

Kako je pa z društvi: bralnimi, tamburaškimi, pevskimi, živinorejskimi, poljedelskimi, sadjerejskimi, čebelarškimi, političnimi, izobraževalnimi itd. itd.? Kdo jih pa vodi, kdo jih podpira, kdo so člani? Ali samo duhovniki? Ali niso vodje; podpiratelji in člani tudi učitelji, odvetniki, kmetje, zasebniki in dr.? Ali ni — in to poudarjamo brez strahu pred predbacivanjem kake samohvale — ravno učiteljstvo, ki agituje in vzpodbuja narod k organizaciji?

Vsakdo, naj si bo kmet ali izobraženec, je spoštovanja vreden, ako deluje za prosveto in blaginjo naroda! — Tudi mi se ne strinjamo s tem, da bi se podilo na mladeniške shode ljudi v procesijah kot takih s križem naprej, in bi se tamkaj insceniralo skupno obhajilo. Prav je, da se itak vročekrvna mladina navaja k pobožnosti. Zato bi pa zadostovala pri takih prilikah tudi skupna maša, kakor se to godi pri drugih slovesnostih. — Torej: ostanimo le v resnici verni in odkritosrčni, a varujmo se — žlindre!

Klerikalci imajo povsod eno in isto navado: laste si zasluge, ki sodijo drugim. S svojim plodonosnim delovanjem in z uspehi tega delovanja se ne morejo ponašati, zato bi se radi ponašali s tem, kar so storili drugi. Tu bi jim hodili uspehi učiteljevega delovanja kaj dobro v prid, če bi jim ne gledali na prste in jih časih malo ne okrecali po njih! V resnici: srake s pavovim perjem!

V obrambo.

I.

„Slovenski Narod“ je priobčil v polpreteklih dneh nekaj člankov pod skupnim naslovom „Kranjsko ljudsko šolstvo in učiteljstvo“. V rokah imam dokaze, da so zbudili ti članki